

УДК 334.7

Л. В. Прокопець,
к. е. н., асистент кафедри економіки підприємства та управління персоналом,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці
В. С. Губчак,
магістрант кафедри економіки підприємства та управління персоналом,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

L. Prokopets,
PhD, assistant of department of economy of enterprise and management a personnel,
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi
V. Gubchak,
Graduate student of department of economy of enterprise and management a personnel,
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi

FEATURES OF STATE SUPPORT OF SMALL BUSINESS IN UKRAINE AND FOREIGN EXPERIENCE

Розвиток малого підприємництва має вагомe значення для країни в плані соціального та економічного характеру. Для ефективного розвитку цього сектора економіки необхідна державна підтримка на належному рівні, яка нині в Україні відсутня через велику кількість стримуючих факторів.

Для розвитку малого підприємництва запропоновано низку заходів, серед яких універсальні методи державного регулювання і прискорювання. Також для активізації діяльності суб'єктів малого підприємництва було запропоновано розглянути досвід європейських країн, які на високому рівні отримують державну підтримку у своїй країні.

Мале підприємництво закордоном служить базою для стабільної економіки та становить основу соціально-економічного розвитку ЄС. Малий бізнес стимулює розвиток конкуренції, впровадження новітніх технологій. Тому європейське суспільство здійснює підтримку малого підприємництва, головна мета якої — збалансувати інтереси держави і бізнесу, забезпечити оптимальні умови для підприємницької діяльності, збільшити конкурентоспроможності малого бізнесу та країни зокрема. В Україні відсутня чітка стратегія регулювання малого підприємництва, недосконалою є система фінансування становлення і розвитку малого бізнесу, невідпрацьованими залишаються правові й організаційні питання діяльності мікропідприємств. Підтвердженню неефективного розвитку малого підприємництва став аналіз його стану за низку років.

The development of small business is important for the country in terms of social and economic character. Effective development of this sector of the economy requires state support at the proper level. Ukraine does not have such support because of the large number of deterrent factors.

A number of measures have been proposed for small business development. Among them — the universal methods of state regulation and acceleration. Also, in order to stimulate the activities of small businesses, it was proposed to consider the experience of European countries.

Small business abroad serves as a basis for a stable economy and is the basis for the EU's social and economic development. Small business stimulates the development of competition, the introduction of the latest technology. Therefore, European society supports small business, the main purpose of which is to balance the interests of the state and business, provide optimal conditions for entrepreneurship, increase the competitiveness of small business and the country in particular. Ukraine has no clear strategy for regulating small businesses, the financing system for the formation

and development of small businesses is imperfect, legal and organizational issues for micro enterprises remain unmanageable. Confirmation of the ineffective development of small business has become an analysis of its state for several years.

Ключові слова: мале підприємництво, державна підтримка, інфраструктура розвитку малого підприємства, фінансування, регіональні програми, лізинг.

Key words: small business, state support, small business development infrastructure, financing, regional programs, leasing.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У сучасних умовах господарювання дуже важливим є розвиток малого підприємництва в Україні, яке виступає одним із складових сектора економіки країни і регіонів. Мале підприємництво може найшвидше реагувати на кон'юнктуру ринку і надавати ринковій економіці необхідної гнучкості. Основною складовою ефективного розвитку малого бізнесу є стабільна його підтримка з боку держави, проте це регулювання є недостатнім. Задля покращення розвитку цього сектора економіки, необхідно проаналізувати зарубіжний досвід державної підтримки малого підприємства.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблему державної підтримки малого підприємства досліджено в наукових працях таких економістів і науковців, як А. Алексєєв, І. Андрєєва, В. Бодров, В. Буєв, А. Булатов, В. Воротін, З. Варналій, В. Герасимчук, Н. Джобава, Я. Жаліла, В. Загорський, Д. Ісаченко, В. Кіщак, І. Кіщак, І. Комарницький, Т. Кондратюк, В. Литвин, Д. Ляпін, В. Ляшенко, Ю. Ольвінська, К. Павлов, В. Папп, Т. Піхняк, М. Пивоварова, Д. Пиріг, О. Тимченко, В. Труш, О. Туркало, В. Федорченко, Н. Чала, М. Чумаченко, А. Чухно, І. Шапкін, Н. Ясин та інші.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є сучасний стан розвитку малого підприємництва, розкрити особливості державної політики підтримки розвитку малого підприємництва в Україні та зарубіжний досвід.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

На жаль, сьогодні в Україні відсутній дієвий механізм підтримки, розвитку і захисту малого бізнесу і ма-

лого підприємництва. Про це свідчать недоліки і складнощі, що зустрічаються в процесі функціонування підприємств бізнесу. Тому перед урядом, зацікавленими організаціями відкривається широке поле діяльності. При цьому синхронно слід розвивати як державну систему підтримки бізнесу, так і ініціативу підприємств по об'єднанню зусиль у сфері державно-фінансової діяльності [1].

В Україні існують фактори, що стримують розвиток малого підприємництва, до яких належать:

- надмірний розвиток корупції та бюрократизму;
- високий рівень оподаткування, що ставить під сумнів прибутковість діяльності малих підприємств, підвищує вірогідність банкрутства;
- відсутність ефективних механізмів кредитування та страхування суб'єктів малого бізнесу, незахищеність банківських установ від різноманітних видів ризику, пов'язаних із кредитуванням малих підприємств;
- недоступність бізнес-освіти для персоналу малих підприємств, відсутність соціальних гарантій;
- політична та економічна нестабільність, а також суперечливість та ускладненість законодавства [2].

Для детального аналізу стану малого підприємництва в Україні необхідно розглянути такий показник, як динаміка зміни кількості суб'єктів малого підприємництва всього (рис. 1) та окремо малих підприємств і фізичних осіб-підприємців (рис. 2) за період з 2010—2016 роки.

Як бачимо з рисунка 1, з 2012 по 2015 роки спостерігалась тенденція до зростання суб'єктів малого підприємництва, а вже у 2016 році було зменшення цієї кількості.

З рисунку 2 видно, що найменша кількість малих підприємств серед досліджуваного періоду становила 291154 у 2016 році, також у 2016 році зменшилась кількість фізичних осіб-підприємців, порівняно з 2014 і 2015 роками.

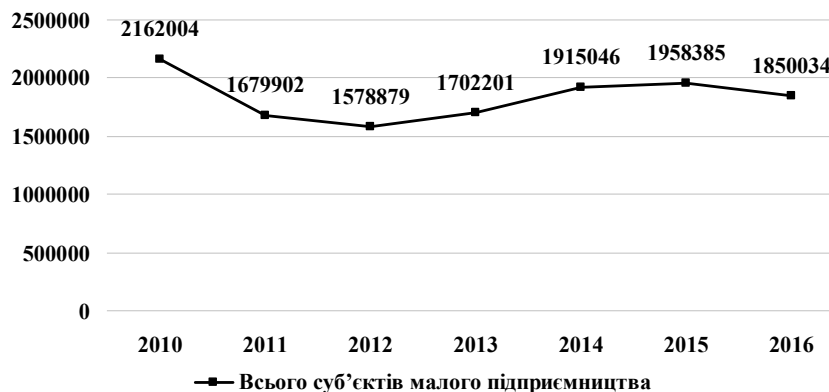

Рис. 1. Динаміка загальної кількості суб'єктів малого підприємництва у 2010—2016 роках

Джерело: [3].

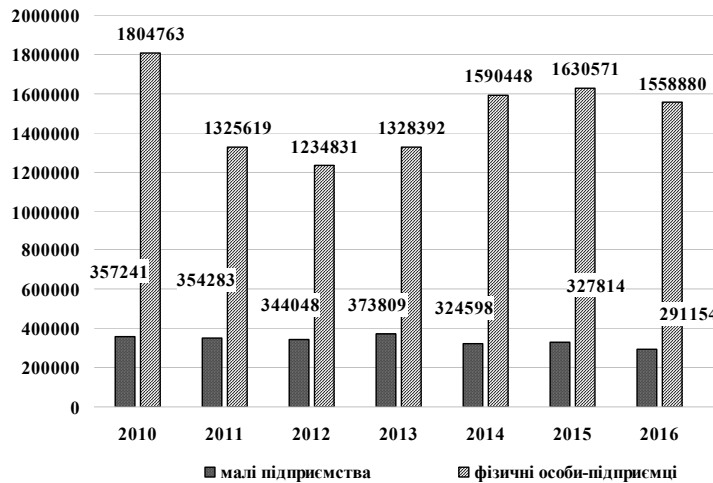

Рис. 2. Динаміка кількості малих підприємств та фізичних осіб-підприємців у 2010–2016 роках

Джерело: [3].

Отже, зважаючи на тенденцію до зменшення кількості суб'єктів малого підприємництва, необхідно визначити шляхи і методи державної підтримки малого підприємництва.

Під поняттям "державна підтримка малого бізнесу" розуміють будь-які державні заходи з фінансового сприяння в інтересах суб'єктів господарювання, що створюють для цих суб'єктів прями чи приховані переваги і мають грошову оцінку. Надання підприємствам державної підтримки здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів шляхом зменшення їх доходної частини (у разі податкових пільг), або за рахунок грошових коштів державних підприємств та організацій. Основні форми державної підтримки суб'єктів економічної діяльності, у тому числі малого бізнесу:

— пряме бюджетне фінансування підприємств з боку державного та місцевих бюджетів;

— податкові пільги;
 — часткове покриття державою відсотків за кредитами та покриття інших фінансових витрат;
 — державні гарантії за кредитами;
 — обов'язкове державне страхування комерційних ризиків;

— пільгові тарифи на товари та послуги, що надаються державою або державним підприємством;

— списання заборгованості з податків і податкових зборів, які підприємство не в змозі покрити самостійно [4].

Одним із проблемних питань для України є вибір найбільш ефективної інфраструктури розвитку малого підприємства, яку можна поділити на такі складові: фінансово-кредитна, консультативно-інформаційна, організаційно-правова [5].

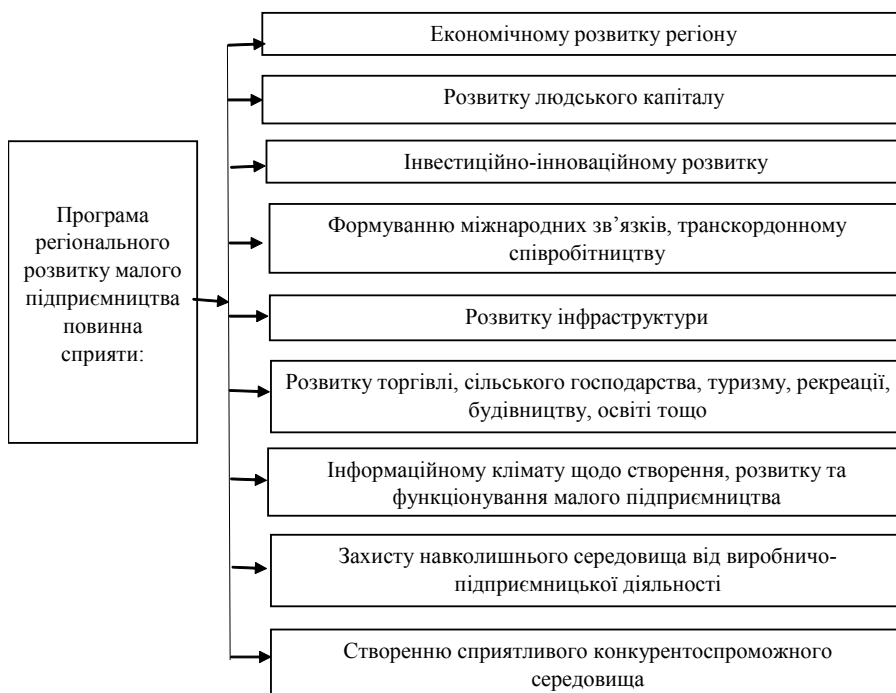

Рис. 3. Складові програми розвитку малого підприємництва регіону

Джерело: [8].

Фінансово-кредитна інфраструктура, яка впливає на розвиток малого підприємництва, має охоплювати: фінансові установи, які здійснюють пільгове кредитування малого підприємництва, гарантійні фонди, кредитні спілки, венчурні фонди і страхові компанії, державна підтримка (у вигляді спрощеної системи оподаткування, наданні пільг).

Підвищенню інформованості підприємців регіонів України з різних аспектів їх діяльності сприяє мережа інформаційно-консультативних установ. Метою такої підтримки є: створення системи інформаційного та консультативного обслуговування малого підприємництва спеціалізованих фірм, що надають послуги малим підприємствам (бухгалтерські та аудиторські фірми) бізнес-центрів та центрів розвитку малого підприємництва, бізнес-інкубаторів, навчальних центрів з підготовки та перепідготовки спеціалістів для роботи на малих підприємствах, системи підготовки підприємців-початківців.

Організаційно-правова інфраструктура є сьогодні серйозною проблемою, для підтримки малого підприємництва, оскільки повинна бути комплексною і ефективною. Під організаційно-правовим впливом розуміють спектр дій органів державної влади, спеціалізованих установ та організацій, органів місцевого самоврядування, посадових осіб зазначених органів, наділених певною компетенцією стосовно суб'єктів підприємництва, в тому числі малого, які базуються на чинному законодавстві [6].

Основним інструментом координації підтримки підприємництва є регіональні програми, що розробляються на різних рівнях управління і базуються на 2 ключових підходах до державної підтримки: програмно-цільовому і координаційному, де перший формує мету, шляхи і засоби їхньої реалізації з орієнтацією на кінцеві результати, порівнюванням обсягів наявного і необхідного ресурсного забезпечення, а другий визначає роль і місце кожного рівня управління і досягненні поставлених завдань [7].

Регіональні програми розвитку малого підприємництва є інструментом державного управління. Складові програми розвитку малого підприємства регіону наведено на рисунку 3.

Однією з найефективніших форм державної підтримки малого бізнесу є лізинг. Фінансовий лізинг передбачає надання малим підприємствам обладнання, а не грошей на їх придбання, що гарантує використання грошей у повному обсязі за призначенням. Широке застосування лізингу на малих підприємствах дозволить знизити ризик утрати наданих фінансових коштів. Крім того, розповсюдження лізингу дає малим підприємствам реальні шанси реалізувати перспективний план свого розвитку [9].

Для ефективного розвитку сфери малого підприємництва в Україні необхідно вивчати досвід зарубіжних країн. Першою такою країною є Великобританія. У сучасних умовах малі підприємства там становлять 96 % загальної кількості приватних компаній країни, причому більша кількість малих фірм є дрібними, з кількістю працівників до трьох осіб. Основна маса малих підприємств у країні концентрується в торгівлі, будівництві, сфері побутових та ділових послуг.

Політика підтримки малого бізнесу у Великобританії спрямована на створення сприятливої атмосфери для підприємницької активності. Провідними вважають законодавчі заходи в галузі оподаткування, зокрема скорочення податків для малих підприємств, на капіталовкладення в нові сфери бізнесу, розширення практики надання податкових знижок тощо. Активну підтримку малого підприємництва здійснюють громадські організації, що надають консультативні послуги, науково-технічну інформацію і рекомендації щодо ведення власної справи. Значного поширення набули програми щодо підтримки малого підприємництва, зокрема стимулювання розвитку молодіжного підприємництва, допомога безробітним в організації власного бізнесу (проведення заходу "Схема підтримки підприємництва", що передбачав залучення безробітних громадян працездатного віку з наявністю відповідної суми капіталу для інвестування у бізнес) та ін. [10, с. 118].

Сполучені Штати Америки є країною з найвищим рівнем підприємницької активності у світі. Розквіт малого бізнесу у США забезпечує значною мірою належна підтримка з боку держави.

Необхідно зауважити, що в Сполучених Штатах Америки відсутній особливий податковий режим для малих підприємств. Особливістю державної підтримки малого підприємництва у сфері податкового стимулювання малого підприємництва в США є те, що всі суб'єкти підприємницької діяльності для розрахунку прибутку з метою оподаткування зобов'язані вести бухгалтерський облік у повному обсязі. Однак для малих підприємств передбачені спеціальні положення, що спрощують процедуру обліку та звітності оподаткованого прибутку за прогресивною шкалою:

- оподатковуваний прибуток до 50 тис. дол. — 15%;
- від 50 тис. дол. до 75 тис. дол. — 25%;
- від 75 тис. дол. до 10 млн дол. — 34%;
- понад 10 млн дол. — 35 %.

У США малі підприємства, що мають невеликі обсяги прибутків, можуть застосовувати касовий метод обліку, замість обліку методом нарахування, крім того, їм дозволяють вилучати з оподаткування інвестиції в капітальні активи, якщо їх обсяги за рік не перевищують 24 тис. дол. [11].

Велику підтримку малим і середнім підприємствам надає уряд Німеччини за допомогою кредитів і субсидій. З бюджету федерації та земель їм надаються пільгові інвестиційні кредити, особливо при освоєнні високотехнологічних виробництв, кредити для створення власних підприємств. Державна підтримка малого бізнесу направлена, перш за все, на забезпечення його фінансової самостійності. У федеральній програмі субсидування малих і середніх підприємств існує спеціальна стаття допомоги для підвищення долі власних коштів, яка склала біля 30 % всіх субсидій. Особам, що створюють нові підприємства, надаються кредити строком до 20 років [12].

З розвитку підприємств малого бізнесу Сінгапур посідає 5-те місце у світі за рахунок надання пільг в оподаткуванні (особливо у перші роки створення підприємства), постійного зниження відсотків за кредитами, які надають малим підприємствам, великої кількості пільго-

вих програм кредитування, державного фінансування навчання та підвищення кваліфікації робітників, які зайняті у сфері малого бізнесу. Завдяки такій підтримці в Сінгапурі функціонує близько 140 тисяч підприємств малого і середнього бізнесу, що становить 90 % від усіх підприємств країни, які забезпечують приріст ВВП на рівні 5—6 % на рік [13].

В Японії питома вага підприємств малого бізнесу становить близько 40 %, які функціонують в галузях будівництва, легкої промисловості та сфери послуг. Пільги на розвиток малого бізнесу залежать від статусу підприємства та виду діяльності. Державна підтримка малого бізнесу полягає у наданні державних субсидій і позик для розвитку підприємства, а держава виступає поручителем при отриманні кредиту в банку. Законодавство Японії жорстко регулює ринкову вартість на всі види продукції, уряд контролює необгрунтоване підвищення цін на сировину, матеріали, готову продукцію і послуги, що сприяє розвитку малого бізнесу в країні.

У Японії створено клімат найбільшого сприяння малому бізнесу. Державна підтримка малого та середнього бізнесу в Японії спрямована на зміцнення слабких економічних місць таких підприємств. На основі закону "Про основи політики стосовно малих і середніх підприємств" (1963 р.) у країні була створена цілісна система законодавчого забезпечення всебічної підтримки малого бізнесу.

На основі існуючого законодавства про підтримку підприємництва в Японії були створені три державні фінансові фонди, які займаються фінансовим забезпеченням малого бізнесу: Центральний кооперативний банк для торговельних і промислових підприємств, Народна корпорація з питань фінансування, Державна корпорація з фінансування малих підприємств [14].

Показовим для України є досвід державної політики у сфері малого підприємництва постсоціалістичних країн — Угорщини, Чехії, Польщі. На частку малих підприємств Угорщини припадає 99,8 % усіх підприємств. Вони створюють 50 % ВВП та забезпечують 60 % робочих місць. Для ефективної співпраці держави з підприємництвом налагоджено діяльність цілої низки організаційних структур, до яких належать: Національна Рада розвитку підприємництва, Міністерство економіки Угорщини, Агентство з розвитку інвестицій та торгівлі, Угорський банк розвитку, Державне акціонерне товариство гарантій, Державний фонд підтримки інновацій та науково-дослідної діяльності. Державна підтримка малого підприємництва охоплює цілу низку економічних стимулів, серед яких пільгове оподаткування та пільгове кредитування [15].

Для того, щоб малий бізнес ефективно функціонував в українській економіці і приносив позитивні результати так, як він це робить в європейських державах, потрібно використати ряд універсальних методів державного регулювання та стимулювання розвитку малого підприємництва, зокрема:

- встановлення системи пільг, у тому числі пом'якшення податкової політики;
- впровадження спрощеної системи оподаткування, бухгалтерського обліку та фінансової звітності;
- державна підтримка розвитку факторингової та лізингової діяльності;

- фінансово-кредитна та інвестиційна підтримка;
- забезпечення участі суб'єктів малого підприємництва у виконанні поставок для державних, регіональних і місцевих потреб;
- розміщення державного замовлення на випуск продукції та надання послуг сектором малих підприємств на конкурсній основі;
- удосконалення нормативно-правової бази у сфері підприємницької діяльності;
- надання достовірної інформації підприємцям про умови діяльності;
- інформаційно-консультаційне обслуговування, в рамках якого повинна надаватися допомога з проблем формування та функціонування малих підприємств. У розвинених країнах світу держава активно створює інформаційно-консультаційні центри, які поєднують урядові структури, підприємницькі асоціації, торговельні палати, банківські установи;
- допомога у матеріально-технічному забезпеченні;
- полегшення доступу до фінансових ресурсів шляхом зниження облікової ставки Національного банку України, стабілізації курсу гривні, вдосконалення та поширення механізмів гарантування кредитів для малого підприємництва [16].

На сучасному етапі господарювання малий бізнес в Україні характеризується неоднорідністю і непослідовністю у своєму розвитку і вимагає провадження дієвої державної політики щодо стимулювання та підтримки з боку органів центральної та місцевої влади [17].

ВИСНОВКИ

Сучасний стан розвитку малого підприємства в Україні та стан державної підтримки цього сектору економіки потребує належної уваги. Особливості державної підтримки малого бізнесу у країнах Європи показують шлях розвитку для України. Державна підтримка малого підприємництва є складовою державної політики, яка повинна не тільки створювати сприятливі умови для розширення і покращення стану малих підприємств, а й також підтримувати їх у господарській діяльності.

Література:

1. Папп В. Сучасний стан і тенденції розвитку малого підприємництва в Україні / В. Папп // БІЗНЕСІНФОРМ. — 2013. — № 6. — С. 160—164.
2. Державна підтримка розвитку малого підприємництва в Україні / Є.С. Гордієнко, А.О. Гордієнко, І.М. Сидоренко [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.pdaa.edu.ua/np/pdf3/13.pdf>
3. Показники структурної статистики по суб'єктах господарювання з розподілом за їх розмірами [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України. — Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2012/fin/osp/osp_u/osp_u.htm
4. Варналій З.С. Мале підприємництво: основні теорії і практики / З.С.Варналій. — К.: Знання, 2001. — 277 с.
5. Інфраструктура підтримки малого підприємництва в Україні та на регіональному рівні / Н.В. Добрава [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/42-99/1/pdf>

6. Колісник Г.М. Формування ефективної інфраструктури державної підтримки розвитку малого підприємництва в Україні / Г.М. Колісник // Науковий вісник: Збірник науково-технічних праць. — Львів: НЛТУУ. — 2007. — Вип. 17.3. — С. 271—276.

7. Комарницький І.М. Регіональна політика організаційно-економічної підтримки малих підприємств: монографія / І.М. Комарницький. — Львів: Інститут регіональних досліджень НАН України, 2003. — 236 с.

8. Регіональні програми розвитку малого підприємництва як інструмент державного управління / А. Попський [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://lvivacademy.com/vidavnistvo_1/visnyk14/fail/popskyj.pdf

9. Галиця І. Державне регулювання в умовах ринкових відносин / І. Галиця // Економіка України. — 2002. — № 6. — С.52—53.

10. Масна О. Особливості розвитку малого підприємництва в економіці Великобританії / О. Масна, Є. Парфенюк // Регіональна економіка. — 2008. — № 2. — С. 114—119.

11. Шайдюк І.Є. Європейський досвід державного регулювання та підтримки малого підприємництва / І.Є. Шайдюк // Концептуальні засади формування менеджменту в Україні: матеріали III Всеукр. наук. конф. — Київ, Одеса, Стамбул, 17—22 травня 2010 р. — С. 246—252.

12. Державна підтримка розвитку малого підприємництва: вітчизняний та зарубіжний досвід / Г.О. Поліщук [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/apdu/2017-1/doc/6/03.pdf>

13. Малий бізнес: США [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.kreditbusiness.ru/usa.html>

14. Особливості державної підтримки малого бізнесу у зарубіжних країнах / О. Квасниця [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/14622/1.pdf>

15. Піхняк Т.А. Організаційно-економічний механізм державного управління підприємствами малого бізнесу: світовий досвід та уроки для України / Т.А. Піхняк // Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. праць. — 2012. — Вип. 22.2. — С. 270—274.

16. Державна підтримка розвитку малого підприємництва в Україні в кризових умовах / І.Б. Гобир, М.І. Мельник [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.agrosvit.info/pdf/10_2015/12.pdf

17. Міжнародний досвід організації малого бізнесу та можливість його впровадження в Україні / К.В. Воронич [Електронний ресурс]. — Режим доступу: — http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2011/21_10/184_Wor.pdf

References:

1. Papp, V. (2013), "Current state and trends of small business development in Ukraine", BIZNESINFORM, vol. 6, pp. 160—164.

2. Hordiienko, Ye.S. Hordiienko, A.O. and Sydorenko, I.M. (2007), "State support for small business development in Ukraine", available at: <http://www.pdaa.edu.ua/np/pdf3/13.pdf> (Accessed 24 Nov 2017).

3. State Statistics Service of Ukraine (2017), available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2012/fin/osp/osp_u/osp_u.htm (Accessed 24 Nov 2017).

4. Varnalij, Z.S. (2001), Male pidpriemnytstvo: osnovni teorii i praktyky [Small Business: Basic Theories and Practices], Znannia, Kyiv, Ukraine.

5. Dobrova, N.V. (2013), "Infrastructure for supporting small business in Ukraine and at the regional level", available at: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4299/1/pdf> (Accessed 24 Nov 2017).

6. Kolisnyk, H.M. (2007), "Formation of an effective state support infrastructure for small business development in Ukraine", Naukovyj visnyk: Zbirnyk naukovotekhnichnykh prats', vol. 17.3, pp. 271—276.

7. Komarnyts'kyj, I.M. (2003), Rehional'na polityka orhanizatsijno-ekonomichnoi pidtrymky malykh pidpriemstv: monohrafiia [Regional policy of organizational and economic support of small enterprises: a monograph], Instytut rehional'nykh doslidzhen' NAN Ukrainy, L'viv, Ukraine.

8. Pops'kyj, A. (2014), "Regional programs of small business development as a tool of public administration", available at: http://lvivacademy.com/vidavnistvo_1/visnyk14/fail/popskyj.pdf (Accessed 24 Nov 2017).

9. Halytsia, I. (2002), "State regulation in the conditions of market relations", Ekonomika Ukrainy, vol. 6, pp. 52—53.

10. Masna, O. and Parfeniuk, Ye. (2008), "Features of the development of small business in the UK economy", Rehional'na ekonomika, vol. 2, pp. 114—119.

11. Shajdiuk, I. Ye. (2010), "European experience of state regulation and support of small business", Kontseptual'ni zasady formuvannia menedzhmentu v Ukraini: materialy III Vseukr. nauk. konf. [Conceptual Principles of Management Formation in Ukraine: Materials III. Allukr. sciences conf], Kyiv, Odesa, Stambul, pp. 246-252.

12. Polischuk, H.O. (2017), "State support for small business development: domestic and foreign experience", available at: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/apdu/2017-1/doc/6/03.pdf> (Accessed 24 Nov 2017).

13. kreditbusiness.ru (2017), "Small business: USA", available at: <http://www.kreditbusiness.ru/usa.html> (Accessed 24 Nov 2017).

14. Kvasnytsia, O. (2012), "Features of state support of small business in foreign countries", available at: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/14622/1.pdf> (Accessed 24 Nov 2017).

15. Pikhniak, T. A. (2012), "Organizational and economic mechanism of state management of small businesses: world experience and lessons for Ukraine", Naukovyj visnyk NLTU Ukrainy: zb. nauk.-tekhn. prats', vol. 22.2, pp. 270—274.

16. Hobyry, I.B. and Mel'nyk, M.I. (2015), "State support for small business development in Ukraine in crisis conditions", available at: http://www.agrosvit.info/pdf/10_2015/12.pdf (Accessed 24 Nov 2017).

17. Voronych, K.V. (2011), "International experience of small business organization and its implementation in Ukraine", available at: http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2011/21_10/184_Wor.pdf (Accessed 24 Nov 2017).

Стаття надійшла до редакції 22.11.2017 р.